

KNJIŽNA IN DRUGA POROČILA

Lubor Niederle, Rukovět' slovanských starožitností (Československá akademie věd, Sekce filosofie a historie), Praha 1953, 515 str., 152 slik v tekstu in 3 karte.

Českoslovaška akademija znanosti je v redakciji Jana Eisnerja izdala »Rukovět' slovanských starožitností« Lubora Niederla, največjega znanstvenika na področju slovanske arheologije. Delo je izšlo šele lansko leto, to je 9 let po avtorjevi smrti. Predstavlja pa češko predlogo francoske izdaje »Manuel de l'antiquité slave«, od katere je prvi del »L'histoire« izšel leta 1923 v Parizu, a drugi del »La civilisation« leta 1926. »Rukovět« in »Manuel« je nekaj povzetek glavnih Niederlovih del: »Slovanske starožitnosti« in »Život starých Slovanů«, izpopolnjen s tedaj največjimi izsledki in literaturo, kar v prvih delih še ni bilo uporabljeno. Nova izdaja je taka, kakršno je Niederle že nekdam napisal, brez kakršnih koli izpopolnitev. Tudi tisti odstavki, ki so bili izgubljeni, so bili le prevedeni zopet iz francoščine, tako da celotno delo čimbolj ustreza zamisli »Manuela«. Českoslovaška akademija znanosti se je za ponovno izdajo na videz že zastarelega dela odločila zato, da se na eni strani oddolži spominu velikega znanstvenika in najboljšega poznavalca slovanske preteklosti, na drugi pa zaradi pomanjkanja »Starožitnosti« in »Manuela« na knjižnem trgu, ki sta bila že takoj ob izidu razprodani.

Rukovět' se deli na dva dela: Slovansko zgodovino in na Življenje starih Slovanov. V zgodovinskem delu obravnava avtor najprej Praslovane, njihov vznik, njihovo pradomovino, prve vire o Slovanih ter diferenciacijo slovanskih plemen. Dalje prehaja na zgodovino Južnih Slovanov, na to pa na zgodovino Zahodnih in zgodovino Vzhodnih Slovanov. V življenju starih Slovanov pa podaja na temelju etnografije, arheologije, lingvistike in na temelju zgodovinskih virov celotno fizično življenje Slovanov, njih navade, religijo, razne kulte, obrtništvo in obrtniške izdelke, trgovino, šolstvo in umetnost, vojskovanje, gospodarstvo in družbeno ureditev.

Čeprav je videti nova neizpopolnjena izdaja »Rukověta« skoraj trideset let po izidu drugega dela »Manuela« skoraj odveč in nepotrebna, je vendar Českoslovaška akademija znanosti napravila z njo veliko uslugo tako znanosti, kakor tudi vsemu slovanskemu slovstvu. Res so se od časa, ko je Niederle napisal to delo, izvršila tako na arheološkem kakor na etnografskem, lingvističnem in tudi zgodovinskem področju že mnoga nova odkritja, vendar je tudi še danes nemogoče delati brez odličnega Niederlovega dela. Tudi marsikake hipoteze, ki jih je Niederle svoj čas postavil, so danes že omajane, toda brez njega in njegovih del mogoče te hipoteze ne bi še niti obstajale. Ne glede na pomen, ki ga imajo Niederle in njegova dela čisto z zgodovinskega gledišča, so ta danes še vedno nujno potrebna in predstavljajo še vedno učbenike tako za arheologe kakor za etnografe. Boljših vsaj za sedaj nimamo. Ogromno, ali bolje vse do tedaj zbrano gradivo, ki ga je opravil Niederle, predstavlja dragocen rudnik, iz katerega je mogoče vedno neizmerno črpati. Tako bodo še vedno Niederlova dela, med njimi tudi »Rukovět'« predstavljala osnovo za vsako

nadaljnje raziskovanje na področju slovanske arheologije. Zato moramo Českoslovaški akademiji znanosti čestitati k razumevanju, ki ga je izkazala z začetkom ponovnih izdaj Niederlovih spisov.

Oceniti »Rukovět' slovanských starožitnosti«, ki ima tako neizmerno zgodovinsko, kakor tudi čisto znanstveno vrednost, je danes še popolnoma nemogoče. Tudi nekdanje ocene »Manuela«, kakor so tudi bile laskave, so bile vendar skromne v primeri s pomenom, ki ga je to delo v resnici imelo in ga še danes ima. Na drugi strani so pa posamezna nova odkritja včasih spremenila sliko, ki nam jo je glede na tedanje stanje znanosti podal Niederle. Ne gre pa sedaj zmanjševati vrednost njegovih tedanjih sklepov, ki so bili edino mogoči, a so se spremenili zaradi razvoja vede. Poleg tega so pa tudi taki momenti premalenkosti, da bi vplivali kakorkoli na celotno njegovo delo.

Josip Korošec

Kurt Bittel-Adolf Rieth, Die Heuneburg an der oberen Donau ein frühkeltischer Fürstensitz, Vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen 1950, Stuttgart und Köln 1951, 54 str., 18 tabel in 6 načrtov.

Wolfgang Dehn, Die Ausgrabungen auf der Heuneburg beim Talhof (Donau) 1951/1952 (Germania 30, 1952, str. 326 do 329, T. 17-18).

Leta 1950 začeto raziskovanje gradišča Heuneburg pri Talhofu je prineslo predzgodovini izredno dragocene podatke, ki nudijo nove vpoglede v razna predzgodovinska obdobja in njih kulturo v Nemčiji, prav tako pa kažejo tudi, da nam sistematična raziskovanja na gradiščih, ki so vsekakor dolgotrajna, morejo nuditi veliko več kakor raziskovanja le posameznih gomil. Kljub izredno velikemu številu drobnih najdb, predvsem keramike, prav tako pa tudi kovinskih predmetov, med katerimi se posebno odlikujeta zlata sitasta žlica, so veliko bolj pomembna naselbinska in fortifikacijska odkritja. Res, da drobne najdbe ilustrirajo življenje na tem gradišču skozi stoletja in omogočajo datacijo posameznih faz utrjevanja, vendar je sedaj prav način utrjevanja, zidanja zidov in obzidja, postavljanja lesenih konstrukcij in postavljanja palisad omogočil popolnoma nove vidike v tehničnem delu stavbarstva predvsem železnodobnega časa.

Gradišče Heuneburg je na hribčku nad dolino Donave, ki je pa zaradi gradbenih del v raznih periodah zelo spremenil svojo nekdanjo obliko. Na hribčku je danes planota, na kateri je bilo gradišče, ki je merilo v notranjosti 300 m v dolžino in 180 m v širino ter obsegalo okoli 3 ha površine. Poleg fortifikacijskih objektov na samem gradišču sta hribček obdajala z zahoda in severa tudi še dva jarka. Raziskovanja, ki so doslej odkrila le posamezne dele gradišča, so mogla ugotoviti nekoliko utrd, od katerih vsaka predstavlja popolnoma novo delo, ki je bilo postavljeno na razvalinah starejšega.

Najmlajša perioda, ako izzamemo nekaj rimskih fragmentov keramike, je imela kamniten zid, širok 4,2 m, ki je bil na sem prineseni glini kot temelju. Raziskovalci sodijo, da je bila pri tem zidu uporabljena tudi lesena konstrukcija, kar so najnovejša raziskovanja tudi potrdila. Ta lesena konstrukcija je bila v obliki zabojev, ki so bili izpolnjeni s kamnom. Danes je tudi ugotovljeno, da je bilo to obzidje postavljeno neposredno na starejšem. Časovno pa spada v starejšo latensko dobo.

Naslednja perioda, ki jo Bittel deli na dva pododdelka, a Dehn kot dve periodi, je imela utrdbo, sestojeko iz »murusa« (2b po Bittlu, 3 po Dehnu), zidu lesene konstrukcije, izpolnjene z zemljo in kamenjem. Ta zid je bil 4,2 m širok. Posebno pogosti so v tej periodi tudi fragmenti bronaste pločevine, pripadajoči mogoče zidu ali pa obrambnemu hodniku. Utrdba je bila uničena zaradi požara. Toda po uničenju so napravili novo utrdbo (2a po Bittlu, 2 po Dehnu), ki pa še ni zadostno raziskana, a je